MUZSIKUSOK, MUZSIKÁSOK
ÉS EGY ŐSBEMUTATÓ

MÜPA

2017.01.26. 19:30

2017. JANUÁR 26.
CSÜTÖRTÖK 19:30

MÜPA

LISZT
Magyar rapszódiák, S. 244
II. rapszódia, III. rapszódia

GYÖNGYÖSI LEVENTE
„Úgy elmennék, ha mehetnék”,
concerto népi hangszerekre és zenekarra – ősbemutató

DVOŘÁK
Szláv táncok I., op. 46
I. Furiant – Presto, II. Dumka – Allegretto scherzando
III. Polka – Poco allegro, IV. Sousedská – Tempo di Minuetto
V. Skočná – Allegro vivace,VI. Sousedská – Allegretto scherzando
VII. Skočná – Allegro assai, VIII. Furiant – Presto

Közreműködik **Muzsikás Együttes, Balogh Kálmán** - cimbalom
Vezényel **Keller András**

Évek óta összeszokott páros a Concerto Budapest és a Muzsikás Együttes kettőse, közös produkcióik vezérgondolata változatlan: feltárni és bemutatni a nagyzenekari hangzás képviselte műzene és a tradicionális népzene közötti párbeszéd lehetőségeit, gyakorlatait. A kitűnő, nemzetközi hírű muzsikusok ez alkalommal Liszt *Magyar Rapszódiá*it, a verbunkost, a csárdást, a cigányzene hangulatát hozzák el a közönségnek, Dvořák *Szláv táncok* című ciklusa pedig – természetesen – elsősorban cseh motívumokkal operál, de orosz és magyaros hatások is megjelennek benne. Igazi különlegesség, hogy a klasszikus nagymesterek zsánerdarabjai között egy kortárs szerzemény is elhangzik, amely ráadásul kifejezetten a fellépő művészek számára íródott, a kolozsvári születésű Gyöngyösi Levente tollából.

MUZSIKÁS EGYÜTTES

A Muzsikás együttes 1973 óta működő nemzetközi hírű Kossuth-díjas és Liszt Ferenc-díjas magyar népzenei együttes. 2008-ban az együttes a legrangosabb nemzetközi világzenei elismerésének a World Music Expo WOMEX-díjának kitüntetettje volt. Egyaránt fellépnek népzenei és világzenei eseményeken, de nem idegen tőlük klasszikus zene, a jazz vagy akár az az alternatív rock zene sem. A világ számos országában turnéznak nagy sikerrel és a legnevesebb koncerttermek közönségét hódították meg; a Royal Festival Hall, a Royal Albert Hall, a Théatre de la Ville, a Santa Cecilia Accademia vagy a Carnegie Hall nézőit. Tagjaik: Sipos Mihály (hegedű), Porteleki László (hegedű, koboz), Éri Péter (brácsa, kontra, mandolin, fúvósok) és Hamar Dániel (bőgő, gardon, dobok).

GYÖNGYÖSI LEVENTE

1975-ben született Kolozsvárott. A Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem zeneszerzés szakán Orbán György növendékeként szerzett diplomát 1999-ben. Számos hazai és nemzetközi élvonalbeli együttesnek komponál műveket, mint a Budapesti Fesztiválzenekar, a Budafoki Dohnányi Ernő Szimfonikus Zenekar, az Amadinda Ütőegyüttes, a nyíregyházi Pro Musica Leánykar, valamint Dél-Afrika leghíresebb vegyeskara, a Stellenbosch University Choir számára. 2012 óta rezidens zeneszerzője a pécsi Pannon Filharmonikus Zenekarnak. Kórusra írott műveit a világ minden táján nagy sikerrel éneklik. 1999 óta számozott basszus-játékosként állandó tagja a Vashegyi György vezette Orfeo Zenekarnak. Zsűritagként rendszeres résztvevője nemzetközi kórusversenyeknek. Számos kimagasló szakmai kitüntetés birtokosa: Erkel Ferenc-díj (2005), Talentum Művészeti Díj (2008), Bartók-Pásztory díj (2009).

CONCERTO BUDAPEST SZIMFONIKUS ZENEKAR

A Concerto Budapest Magyarország egyik vezető nagyzenekara, történelmi múlttal és a fiatal zenészek dinamizmusával. Nagy ívű és innovatív műsor szerkesztésével, egyéni hangzásával új színt hozott a magyar zeneéletbe. Művészeti igazgatója 2007 óta Keller András, hegedűművész, karmester, a Keller Quartet alapítója, a londoni Guildhall School of Music and Drama professzora.

LISZT Ferenc **Magyar rapszódiák, S. 244**

II. rapszódia és III. rapszódia

Liszt Ferenc elsősorban úgy tudta bemutatni virtuóz zongoratudását, ha maga gondoskodott az erre alkalmas művekről. Ezek többnyire ismert témák – például operák ismert részletei, vagy népi-népies dallamok – feldolgozásai voltak. Tizenkilenc darabból álló ciklusának megírásával azonban nem csak káprázatos művészi technikáját deklarálta, hanem egyúttal nemzeti identitását, magyarságát is."…ezek a rapszódiák… a maguk nemében tökéletes alkotások. Azt az anyagot, amit Liszt bennük felhasznál, nem lehetne szebben, jobban, nagyobb művészettel feldolgozni" – nyilatkozta Bartók Béla Liszt Ferenc sorozatáról. A zeneszerző jó három és fél évtizeden át folyamatosan komponálta a zongorára írt *Magyar rapszódiákat* (S. 244), de „menet közben", 1857 és '60 között – Doppler Ferenc segítségét is igénybe véve – hat tánc-adaptációt zenekarra is meghangszerelt, köztük az igen népszerű II. és III. magyar rapszódiát. A művekhez Liszt a 19. században közismert magyar népies műdalokat, csárdásdallamokat használt fel, javarészt lassú-gyors részek váltakoznak bennük, a verbunkosokhoz hasonlóan. Ezek a stilizált magyar táncok sokszor a cigányzenekar előadásmódjának számos részletét is megőrizték számunkra: úgy érezzük, hogy akár magunk is szét tudnánk osztani a szólamokat a prímás, a brácsás, a klarinétos és a cimbalmos között.

GYÖNGYÖSI Levente ***„Úgy elmennék, ha mehetnék"*, concerto népi hangszerekre és zenekarra – ősbemutató**

Az *Úgy elmennék, ha mehetnék* – concerto népi hangszerekre és zenekarra Keller András ötletéből és felkérésére született meg. A mű kísérlet két különböző elven működő zenei együttes - a népi zenekar, illetve a szimfonikus zenekar- «összebékítésére», azaz közös zenei platform alatti együttmuzsikálásukra. A játszott zenei anyag természetesen népzenei fogantatású. A négytételes (lassú-gyors- lassú-gyors) mű ideé fixe-szerűen vissza-visszatérő főtémája egy mezőségi népdal, melyet a zeneszerző 14 éves korában Demény Piroska népzenekutatótól, kolozsvári zeneelmélet tanárától tanult:

Úgy elmennék, ha mehetnék,
ha szabad madár lehetnék.
Úgy lemennék, ha mehetnék,
ha szabad madár lehetnék.
Szabad madár nem lehetek,
hozzád, rózsám, nem mehetek.

Anyám, anyám, édesanyám,
ne kiálts több átkot reám!
Anyám, anyám, édesanyám,
ne kiálts több átkot reám!
Kiáltottál már eleget,
elégeld meg mindezeket.

Úgyszintén fontos szerephez jut egy hasonló körülmények között tanult csángó népdal, melynek jellegzetessége a dupla bőszekund:

A pünkösdi rózsa
nyáron virágozik
az én édesem is
akkor házasodik"

Gyöngyösi Levente

©Raffay Zsófia

Antonín DVOŘÁK Szláv táncok I., op. 46

Antonín Dvořák – kiadója, Fritz Simrock felkérésére – 1878 elején komponálta meg *Szláv táncai*nak első sorozatát, eredetileg zongorára, négy kézre. Ezzel Brahms ugyancsak négykezes Magyar táncainak példáját követte, jóllehet pártfogójával ellentétben – akinek egyébként kiadói kapcsolatát is köszönhette –, ő nem eredeti népi táncdallamokat dolgozott fel, hanem, akárcsak egy barokk szvitszerző, saját stilizált táncokat komponált. A kiadvány nagy sikere nyomán a kiadó még ugyanabban az évban zenekarra hangszerelt változatban is megjelentette a sorozatot, s a kettős siker hozta el a nagy áttörést a 40 felé közeledő zeneszerző pályáján.

A tánctípusok nem csupán zenei karakter szempontjából erősen különbözőek, hanem eredetük, koruk és „társadalmi státusuk" is sokféle. A *furiant* (a szó csehül 'rátarti embert' jelöl) közepes, de inkább friss tempójú tánc páratlan metrumban, rendszerint jellegzetesen „billegő", hemiola-játékos indítással. A Dvořák „Dumky"-triójából is ismert *dumka* nem is igazán tánctípus, hanem népdal-eredetű, szemlélődő-melankolikus hangszeres tétel – a karakter és az elnevezés számos szláv nemzet közös kincse a csehektől az oroszokig. Az eredetileg egy cseh körtáncból származó, páros ütemű, élénk *polka*, nagy nemzetközi karriert befutva, a 19. század egyik legdivatosabb báltermi táncává vált. A *sousedská* ('szomszédos') lassú, páratlan ütemű páros tánc, a cseh táncmulatságok elmaradhatatlan tartozéka; karaktere megfelel egy lassú ländlerének. A *skočná* pedig már a 17. században kimutatható gyors, páratlan ütemű ugrós táncot jelöl, amely a polka közeli rokona, de az arra jellemző kopogó ritmusok nélkül.

Dvořák megzenésítései nemcsak eredeti dallamok, hanem az eredeti előadásmód felidézésére sem törekszenek: a táncok karakterét, „lelkét" híven reprodukálja, de nem kívánja olyan módon felidézni a népi hangszerjáték képzetét, ahogyan a magyar cigányzenészek előadásmódját oly sokan igyekeztek érzékeltetni Haydntól Brahmsig. A *Szláv táncok* nagy népszerűségének kulcsa valószínűleg a hangszerelés és a harmonizálás színességégében és üdeségében, illetve a nagyszerűen eltalált karakterekben rejlik: így a két *furiant* elementáris lendületében. Közülük a záródarab különlegessége, hogy benne a metrumon kívül a dúr és a moll színezet is ide-oda billeg. De az első *dumka* fő gondolatának nemes érzelmessége vagy a második *sousedská* délceg tartása is bizonyára hozzájárult a tartós sikerhez.

ROOTS AND ROUTES II.

LISZT II. and III. Hungarian Rhapsodies, S.244
LEVENTE GYÖNGYÖSI „Úgy elmennék, ha mehetnék"
Concerto for folk instruments and orchestra - premier
DVOŘÁK Slavonic Dances, op.46

Featuring **Muzsikás Folk Ensemble, Kálmán Balogh** - cymbalo
Conductor **András Keller**

The teaming up of Concerto Budapest and Muzsikás Ensemble has been a feature for many years, while the main idea of their joint productions remains unchanged: to explore and present the opportunities and practical results of dialogue between orchestral composed music and traditional folk music. The deep-rooted, authentic power of Carpathian Basin (Transdanubian, Transylvanian, Szatmár etc.) melodies is well-known to have entranced and inspired numerous classical composers from Brahms to Bartók and Janáček; this fusion always resulted in something exciting and, for audiences, highly likeable.

This time the superb musicians of international renown bring the audience Liszt's *Hungarian rhapsody*, recruitment music, the csárdás and Gypsy music mood, while Dvořák's *Slavonic Dances* cycle naturally functions primarily with Czech motifs although there are Russian and Hungarian influences apparent as well. Whereas Liszt's virtuoso episodes are mostly characterized by joy and strength, Dvořák speaks on multiple occasions here in a weightier, more profound tone. Placed among the standards of the grand masters of the classics there is something out of the ordinary: a contemporary composition, and what is more, one expressly written for the artists on stage. Levente Gyöngyösi, born in Cluj-Napoca, Romania, has proved himself as a creative force in the chamber, choral, symphonic and opera genres, thus the quality of this latest work of his (Concerto for Muzsikás Ensemble and Concerto Budapest) is guaranteed. And naturally, because of the special range of instruments and soundings, there is a similar warranty on the musical adventure!

concerto BUDAPEST
zene szenvedéllyel

www.concertobudapest.hu

Emberi Erőforrások Minisztériuma

müpa Budapest

inforádió

heti válasz

klasszik rádió 92.1

ORIGO